

УДК 330.341.1:332.33 (477.41/.42)

Котенко Н. М.

Житомирський національний агроекологічний університет

АКТИВНІСТЬ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЯХ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

На основі аналізу тенденцій розвитку інвестиційної діяльності здійснено комплексну оцінку активності інвестиційних процесів на сільських територіях Житомирської області.

Ключові слова: інвестиційна активність, сільські території, інвестиції в основний капітал.

Постановка проблеми. Посилення динамізму ринкового середовища, поглиблення інтеграційних процесів, що прийшли на зміну дезінтеграційним змінам в результаті приватизації економічних об'єктів, призвели до активізації руху капіталу, що є джерелом соціально-економічного розвитку та зростання. Інвестиційна активність на сільських територіях є визначальним індикатором рівня результативності та ефективності формування і використання їх інвестиційного потенціалу. Водночас доцільність її моніторингу обумовлена вагомністю впливу на інвестиційну привабливість сільських територій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні, методологічні та прикладні аспекти інвестиційної активності територіально-економічних систем висвітлені в численних наукових працях вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як І. Бланк, Н. Гуляєва [1], М. Бутко [2], В. Ліщук [3] та ін. Окремі аспекти активності інвестиційних процесів на сільських територіях відображені у дослідженнях О. Бородіної [4], В. Геєця, А. Гутрова [5] та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Однак залишається ряд невисвітлених питань, пов'язаних з відсутністю єдиного загальноновизнаного методичного підходу до оцінки інноваційної активності територіально-економічних систем та складністю аналізу активності інвестиційних процесів на сільських територіях, оскільки офіційні інституції (Головні управління статистики в адміністративних областях, обласні та районні держадміністрації), які займаються моніторингом економічної ситуації адміністративно-територіальних утворень, не здійснюють збір та обробку зазначеної інформації в розрізі сільських та міських населених пунктів.

Метою статті є дослідження ідентифікуючих тенденцій та активності розвитку інвестиційних процесів на сільських територіях Житомирської області.

Виклад основного матеріалу. Інвестиційну активність сільських територій можна розглядати як факторний та результативний чинник їх інвес-

тиційної привабливості, зважаючи на двосторонню взаємозалежність між ними. При цьому слід враховувати, що на привабливість територій як об'єкта інвестиційної діяльності впливає їх безпосередня інвестиційна активність (інтенсивність інвестиційних процесів, що призводить до нарощування економічного потенціалу) та інвестиційна активність в макроекономічному середовищі.

Одним із загальноприйнятих показників інвестиційної активності є обсяг інвестицій, вкладених в основний капітал протягом періоду дослідження. Аналіз статистичної інформації свідчить про зменшення обсягів ресурсів, інвестованих в основний капітал на сільських територіях Житомирської області протягом 2007-2011 рр. (табл. 1).

Зокрема, у 2011 р. вартість інвестицій у фактичних цінах складала 1061,0 млн грн, що на 254,5 млн. грн. або 19,3 % менше порівняно з 2007 р. Слід зазначити, що темпи активності інвестиційної діяльності протягом періоду дослідження були нестійкими. Так, індекс інвестицій в основний капітал на сільських територіях у 2007 р. становив 1,90 до попереднього року. У 2009 р. в результаті дії наслідків світової фінансової кризи індекс знизився до рівня 0,42 до попереднього року. З 2011 р. почалася поступова активізація інвестиційних процесів у національній економіці, що знайшло прояв і в економіці сільської місцевості.

Негативною тенденцією інвестиційної діяльності на сільських територіях Житомирської області є зменшення вартості інвестицій в розрахунку на 1 особу постійного населення на 364,3 грн. або 15,5%. Використовуючи метод факторного аналізу (ланцюгових підстановок), було встановлено, що даний показник підвищився на 110,7 грн. за рахунок скорочення чисельного сільського населення, однак, це не компенсувало зниження вартості інвестиційних ресурсів в розрахунку на 1 особу в результаті зменшення загального обсягу інвестицій на сільських територіях на 475,0 грн. В сукупності це призвело до зниження результативного показника на 364,3 грн. або 15,5%.

Суттєвою є диференціація сільських територій адміністративних районів Житомирської об-

Таблиця 1

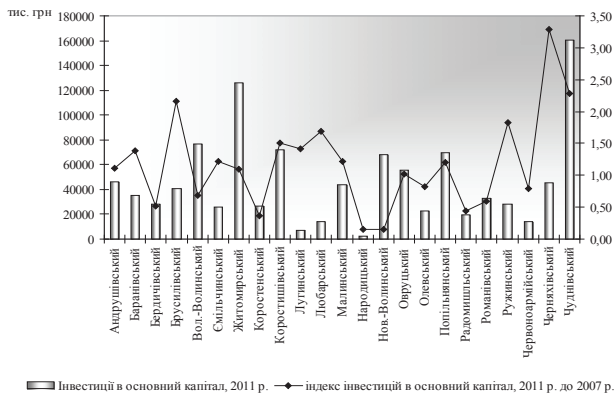
Інвестиції в основний капітал на сільських територіях Житомирської області

Показник	Рік					2011 р. до 2007 р., +/-
	2007	2008	2009	2010	2011	
Інвестиції в основний капітал, тис. грн.	1315502	2195818	921140	825607	1061027	-254475
Індекс інвестицій в основний капітал, до попереднього року	1,90	1,67	0,42	0,90	1,29	-0,62
Інвестиції в основний капітал в розрахунку на 1 особу постійного населення, грн.	2345,0	3971,3	1685,3	1526,9	1980,7	-364,3
Індекс інвестицій в основний капітал в розрахунку на 1 особу постійного населення, до попереднього року	1,93	1,69	0,42	0,91	1,30	-0,18

Джерело: розраховано за даними Головного управління статистики у Житомирській області.

ласті за обсягом та темпами інвестиційної діяльності. Так, у 2011 р. найбільші обсяги капіталу було інвестовано на території Чуднівського, Житомирського, Володарськ-Волинського та Коростишівського районів. Водночас найвищий темп інвестиційної активності протягом 2007-2011 р. зафіксовано у Черняхівському, Чуднівському, Брусилівському, Ружинському, Любарському та Коростишівському районах (рис. 1).

Першочерговим джерелом інвестицій на сільських територіях Житомирської області є кредити банківських та небанківських установ. Слід відмітити, що значення кредитних ресурсів у фінансуванні інвестиційної діяльності зростає, оскільки протягом 2007-2011 рр. їх частка загальному обсязі вкладеного капіталу зросла з 38,0% до 54,9%, тобто на 16,9%. Близько 50% загального обсягу інвестицій, вкладених на сільських територіях регіону дослідження, фінансуються за рахунок коштів підприємств. Джерелом інших інвестицій виступають кошти іноземних інвесторів (1,5-5%), державного та місцевого бюджетів (близько 1%), населення (до 1%) та ін.

Рис. 1. Інвестиції в основний капітал на сільських територіях в розрізі адміністративних районів Житомирської області

Джерело: побудовано за даними Головного управління статистики у Житомирській області.

Пріоритетними сферами інвестування на сільських територіях Житомирської області є сільське та лісове господарство, мисливство, видобувна промисловість. Відсутність офіційної статистичної інформації щодо обсягів та структури інвестицій, спрямованих у видобувну та переробну промисловість, не дозволяє зробити адекватні висновки щодо інвестиційної активності у даній сфері. Частка інвестицій в основний капітал у сільське господарство, мисливство та пов'язані з ним послуги є незначною, незважаючи на їх економічне та соціальне значення. Так, у 2011 р. у дану галузь було вкладено 274704 тис. грн., що складає 6,4% загального обсягу інвестованого капіталу у Житомирській області.

В цілому протягом 2007-2011 рр. у сільське господарство було інвестовано понад 1 млрд грн. Найвищого темпу приросту інвестиції досягли у 2011 р – 140,1% до попереднього року. Найбільші обсяги капіталу було вкладено у сільське господарство районів, що мають потенціал для розвитку даної галузі (сприятливі природні умови, високу родючість ґрунту, виробничу базу). Зокрема, у 2011 р. у сільськогосподарське виробництво, мисливство та пов'язані з ними послуги було інвестовано 61578 тис. грн у Попільнянському районі, 42835 тис. грн у Андрушівському районі,

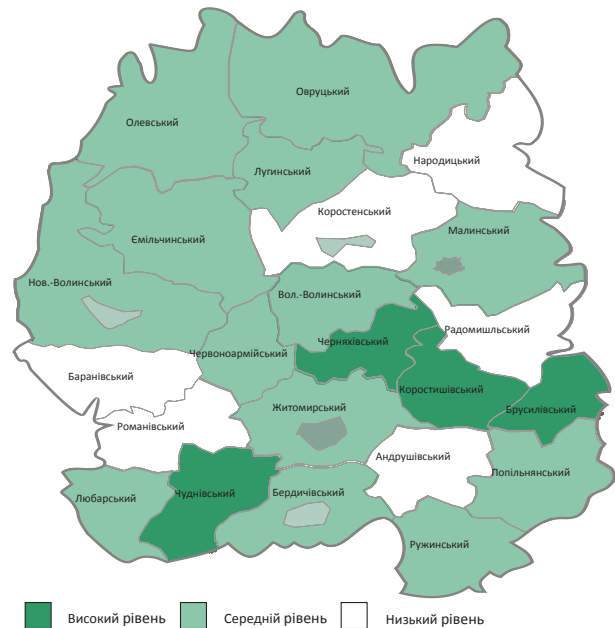
30207 тис. грн. у Новоград-Волинському районі, що складає 49% загального обсягу інвестицій у дану галузь Житомирської області.

Слід зазначити, що протягом 2007-2011 рр. в середньому 18,4% загального обсягу інвестицій було вкладено в основний капітал малих підприємств. Інформація щодо обсягів та розподілу коштів між великими і середніми підприємствами є конфіденційною відповідно до Закону України "Про державну статистику".

Аналіз інвестиційного портфеля сільських територій Житомирської області дозволив встановити, що за кількістю масштабних інвестиційних проєктів, реалізованих протягом 2007-2011 рр., найвищий рівень інвестиційної активності спостерігається у Новоград-Волинському (6 од.), Попільнянському (6 од.), Чуднівському (5 од.) та Романівському (4 од.) районах. Водночас найбільшу кількість інвестиційних пропозицій обґрунтовано та ініційовано зі сторони сільських територій Житомирського (9 од.), Новоград Волинського (5 од.) районів. В інших адміністративних районах області сформовано в середньому 2-4 запити на інвестиції.

Дослідження основних процесів, що визначають тенденції інвестиційної діяльності на сільських територіях Житомирської області, характеризують окремі прояви інвестиційної активності. Здійснити комплексну оцінку активності інвестиційних процесів та ранжування сільських територій адміністративних районів Житомирської області за її рівнем дозволить емпіричний аналіз сукупності динамічних показників, таких як індекс інвестицій в основний капітал (2011 р. до 2007 р.), індекс інвестицій в основний капітал в розрахунку на 1 особу постійного населення (2011 р. до 2007 р.), частка у валових інвестиціях в основний капітал на сільських територіях області, частка інвестицій у загальному обсязі реалізованої продукції.

За результатами розрахунків було встановлено, що найвищий рівень інвестиційної активності зафіксований на сільських територіях Брусилівського, Коростишівського, Черняхівського та Чуднівського районів (рис. 2).

Рис. 2. Групування адміністративних районів Житомирської області за рівнем інвестиційної активності на сільських територіях

Джерело: власні дослідження.

Визначальними ознаками активності інвестиційних процесів протягом 2007-2011 р. на даних територіях є високий індекс інвестицій в основний капітал (близько 2) та значна частка інвестицій у загальному обсязі реалізованої продукції (майже 30%).

Низький рівень інвестиційної активності мають сільські території 5 адміністративних районів області (Андрушівського, Коростенського, Народицького, Радомишльського та Романівського), економіка яких характеризується низьким індексом інвестицій (нижче 1) та незначною часткою інвестицій у валовому доході від реалізації продукції. На сільських територіях решти 14 районів інвестиційні процеси мають середній рівень активності, про що свідчать індекс інвестицій в основний капітал на рівні 1 та їх частка у валовому доході близько 20%. Слід зазначити, що найбільшу частку інвестицій, спрямованих на розвиток сільських територій, протягом 2007-2011 р. було використано у Новоград-Волинському та Житомирському районах.

Результати аналізу ідентифікуючих тенденцій розвитку інвестиційних процесів на сільських територіях Житомирської області дають підстави зробити **висновок** про зниження їх активності у 2009-2010 рр. під впливом чинників макроекономічного характеру. Поступове відродження національної економіки та лібералізації зовнішньоекономічної політики держави починаючи з 2011 р. справили стимулюючий вплив на інвестиційні процеси, результатом якого на регіональному рівні стало підвищення їх активності на сільських територіях. Реалізація масштабних інвестиційних проектів за участю державних інституцій та приватних іноземних інвесторів сприяє поступовому відродженню сільської економіки, що має не лише економічний, а й вагомий соціальний ефект, першочерговими проявами якого є створення додаткових робочих місць та отримання додаткового джерела фінансових ресурсів для розбудови інфраструктури сільської громади.

Список літератури:

1. Бланк І.О. Інвестиційний менеджмент : підручник / І.О. Бланк, Н.М. Гуляєва. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2003. – 398 с.
2. Бутко М.П. Методичні підходи до оцінки ефективності інвестицій у регіональних господарських системах / М.П. Бутко // Регіональна економіка. – 2010 – № 1 – С. 39-47.
3. Ліщук В. Динаміка інвестиційного потенціалу регіонів України та економічний цикл / В. Ліщук // Економіст. – 2011 – № 3. – С. 14-16.
4. Бородіна О.М. Теоретичні основи сільського розвитку на базі громад: капіталізація активів / О.М. Бородіна, С.В. Киричок, О.В. Риківська // Економіка АПК. – 2011 – № 5. – С. 153-160.
5. Українська модель аграрного розвитку та її соціоекономічна переорієнтація : наук. доп. / [О.М. Бородіна, В.М. Геєць, А.О. Гутров та ін.]; за ред. В.М. Гейця, О.М. Бородіної, І.В. Прокопи; НАН України, Ін-т екон. та прогноз. – К., 2012. – 56 с.

Котенко Н. Н.

Житомирский национальный агроэкологический университет

АКТИВНОСТЬ ИНВЕСТИЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ НА СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЯХ ЖИТОМИРСКОЙ ОБЛАСТИ

Резюме

На основе анализа тенденций развития инвестиционной деятельности осуществлена комплексная оценка активности инвестиционных процессов на сельских территориях Житомирской области.

Ключевые слова: инвестиционная активность, сельские территории, инвестиции в основной капитал.

Kotenko N. M.

Zhytomyr National Agroecological University

ACTIVITY OF INVESTMENT PROCESSES ON RURAL TERRITORIES OF ZHYTOMYR AREA

Summary

The complex estimation of investment processes activity is carried out on rural territories of the Zhytomyr area based on analysis of progress of investment activity trends.

Key words: investment activity, rural territories, investments in the fixed assets.